

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VI., Gróf Zichy Jenő ucca 43.
Telefon: Aut. 271—35.

Előfizetési ára: Egész évre 20 P.
Piramis papíron 30 P.
Postatakt. csekk. sz. 16760

Március 8-án választ a pesti izr. hitközség.

A pesti izr. hitközség vasárnapi rendkívüli közgyűlésén a képviselőtestület *egyhangulag elfogadta a hitközség alapszabályainak módosítását*. A módosított alapszabályok értelmében a képviselőtestületnek február végén lejáró három éves ciklusával immár *az egész* képviselőtestület kerül új választás alá és ez a választás öt évre fog mandátumot adni a megválasztandó új képviselőtestületnek, valamint az új elnökségnek, előljáróságának és választmánynak.

A közeli hetekben bekövetkező új választásokra való tekintettel *megtörténtek immár a hivatalos intézkedések a választói névjegyzék összeállítására, valamint annak közszemlére való bocsátása érdekében*. De megindult maga a választási mozgalom is és a három évvel ezelőtt megalakult hitközségi párt, amelyben most már a fővárosi hitélet valamennyi tényezője *harmónikus egységben* foglal helyet, *nagybizottságot* alakítva, Sándor Pál országgyűlési képviselővel az élén, megkezdte agitációját, hogy impozáns egységben jusson kifejezésre a választáson a pesti izr. hitközség egész választóközönségének bizalma *Stern Samu* hitközségi elnök és a mai előljáróság iránt, amely nehéz viszonyok között az eredményes munka útjára vezette a pesti izr. hitközség életét.

A Hitközség választási bizottsága közszemlére bocsátja a választói névjegyzéket.

A hitközség választási bizottsága vasárnap este ülést tartott, amelyen a választási bizottság elnökévé egyhangulag dr. Barna Károly ügyvédet, a hitközség választmányi tagját választotta meg.

A választási bizottság foglalkozott ezután az aktuálissá vált hitközségi választások ügyével és egyhangulag elhatározta, hogy az új képviselőtestületi tagok választását ez év március 8-ára, vasárnapra tüzi ki. Végül megtette intézkedéseit a választási bizottság a választói névjegyzék összeállítására, valamint annak közszemlére bocsátására nézve.

Megalakult a Hitközségi Párt nagybizottsága.

Hélfőn délután értekezletre ült össze a Hitközségi Párt vezetősége, hogy meglegye előkészületeit a választási mozgalom megindítására. Az értekezlet elhatározta, hogy a március 8-iki választás alkalmából a három évvel ezelőtt alakult Hitközségi Párt veszi újból kezébe a választási mozgalom irányítását. Ecélből nagybizottságot alakítottak, amelynek elnökévé egyhangulag Sándor Pál országgyűlési képviselőt választották meg. Elhatározták továbbá, hogy kerületenként szervezik meg a választási akciót és mindegyik kerület kiküldi a nagybizottságba a maga képviselőit is. Az így megalakult nagybizottság körlevélben fordul a választóközönséghez és felhívja a választókat, hogy csatlakozzanak a párthoz.

A Hitközségi Párt ezt a körlevélét a nagybizottság kb. négy száz tagjának aláírásával bocsátotta ki és az aláírók élén Stern Samu hitközségi elnök, valamint Sándor Pál országgyűlési képviselő a nagybizottság elnöke szerepelnek, a nagybizottság tagjai sorában pedig ott vannak az előljáróság összes tagjai; a politikai, a gazdasági és a társadalmi élet összes vezető tényezői, valamint a kerületi szervezetek képviselői. A körlevélhez bélyeggel ellátott válaszlevezelőlap is van mellékelve és a nagybizottság ezuton is kéri, hogy olvasható névaláírással jelentse be mindenki postafordultával csatlakozását a Sip ueca 12. szám alatt működő választási irodának.

REMÉNY A zsidó
gyermek
lapja!

A Hitközségi Párt proklamációja a választókhöz.

A hitközségi párt a közeledő választások alkalmából nyílt levéllel fordult a választókhöz. A nyílt levélben a párt lándzsát tör a hitközség mai elnöksége és előljárósága mellett s amikor részletesen felsorolja a jelenlegi vezetőség érdemeit és alkotásait, egyuttal megjelöli azokat a legsürgősebb feladatokat is, melyek elvégzésre várnak.

Ez a vezetőség — mondja a nyílt levél — céltudatosan mélyítette hitéletünket és templomaink istentiszteleteivel, szertartási intézményeink, különösen kaszusz-ügyünk kiépítésével, de egyuttal templomkörzeteink működésének erősítésével módot adott arra, hogy mindenki megtalálja a maga vallásos érzületeinek kielégülését.

Női és ifjusági istentiszteletek rendszeresítésével, ifjúsági vallásos esték rendezésével, de az egész hitoktatás magas színvonalu rendszerével híven szolgálta ez a vezetőség a szombat-ünnep kultuszát, hogy a nőkön és gyermekeken keresztül élessze újjá a hagyományhűség évezredes varázsát a zsidó családokban.

A nagy angol kölcsön segítségével — olvassuk tovább — módja nyílt a hitközségnek arra, hogy kórházunkat mintaszerű intézménnyé fejlessze és kulturház emelésével, hősök templomával jelképezze a hitközség alkotóerejét és tekintélyét.

A nyílt levél végül a jövőre vonatkozólag a következő programot adja:

De új, fokozott feladatok is hárulnak a hitközség megválasztandó vezetőségére. *A zsidó ifjúságot kell vallásos érzésében és zsidó öntudatosságában mind erősebben megedzenie, még pedig nemcsak lelki nevelés, hanem korszerű testnevelés útján, hogy gerinces új nemzedék növekedjék fel felekezetünk javára. Másrészt fokozott feladat vár a vezetőségre abban az irányban, hogy hitfeleink ama rétegeit, akik intézményeinktől sajnálatos közömbösséggel távortartják magukat, közelebb vonja hitközségünkhöz és hittestvéreink együttműködésével erősítse élő közösséggé a pesti izr. hitközséget.*

Az első nagygyűlés.

A hitközségi választási mozgalom nyitányaként a VII. ker. külső szervezete népes ülést tartott a siketnémák intézetének dísztermében. A zsufolásig telt terem pódiumán ott láttuk az elnököt és az összes előljárókat. Pont tizenegykor *Dr. Kecskeméti Adolf* előljáró nyitotta meg az ülést és tömör szavakban ismertette a vezetőség munkásságát az elmúlt 3 évben. Visszapillantásában rámutatott a küzdelmes évekre és részletesen felsorolta az elért eredményeket. *Dési Géza* nagy hatás mellett beszélt a magyar zsidók hazafiságáról és hangoztatta, hogy a zsidóság nem nélkülözheti a lelki kaszrust, mert ez adja meg a felekezetnek a létjogosultságát. Utána *Stern Samu* elnök érdekes beszédben azt hirdette: „Ne engedjük urrá lenni magunk fölött a csüggedést és ne veszítsük el reménységeinket, hanem gondoljunk arra, hogy régmúlt idők viharaiban is gázoltak végig megpróbáltatások a zsidóságon, de ez az ősi erő, amely a hagyományos zsidó érzésben, őseinktől örökölt munkaszeretetünkben, szívósságunkban és szorgalmunkban gyökerezik, átsegített bennünket mindig a bajokon, és ez az ősi erő át fog bennünket segíteni a mai nehéz időkön is.” *Gál Jenő* fölöslegesnek tartja különösen kiemelni magyarságát, de ezzel nincs ellenkezésben azon kijelentése *Jónás* prófétával: „Iwri unachi” és együtt érez bármely ország zsidójával, aki elmondja *Smá Jisruél-t*. *Bánó Dezső* nagy hatás mellett megemlékezik néhai *Vas József* miniszter egy magán-beszélgetéséről, mely az elhunyt egyházfejedelem zsidó barátságáról tanuskodik. *Mezőffy Vilmos* szószerint idézte *Hajdu Marcel* elnökhelyettesnek 3 évvel ezelőtt elhangzott programbeszédét és örömmel állapítja meg, hogy *Hajdu Marcel* a programot száz százalékig megvalósította. A zuglóiak nevében bejelentette, hogy tömören csatlakoznak a hitközségi párthoz és lelkesen fogják a zászlót diadalra juttatni . . . *Kovács Hermann* körzeti elnök záró szavaival ért véget a gyűlés.

A Hitközségi Párt gyűlései:

Febr. 18., este 7 óra: VI. ker. belső szervezet, Utazók Egyesületében.

Febr. 22., délelőtt 10 óra: VI. ker. külső szervezet, az Aréna-uti templomkörzet helyiségében.

Febr. 22., délelőtt $\frac{1}{2}$ 11 óra: az V. ker. szervezet, Akadémia u. 3.

Febr. 24. este $\frac{1}{2}$ 7 óra: VIII. ker. Teleky-tér, Otthon kávéház.

Febr. 24. este 7 óra: IX. Páva u. 39.

Márc. 1, de. $\frac{1}{2}$ 11 óra: VIII, belső szervezet, Erzsébetvárosi Kör.

A statisztika hiányát

kifogásolták a közgyűlésen és joggal, mert az indokolás e tekintetben nagyon szűkszavú és nem volt statisztikai adatokkal illusztrálva. Most utólag is nem mulaszthatom el hangoztatni, hogy bátran lehetett volna a választói jogot még hathatósabban terjeszteni. Nem járt volna ez semmiféle veszedelemmel, noha készséggel elismerem, hogy az új alkotmány a multtal szemben már haladást jelent. Nincs a hitközségnek statisztikai hivatala és így a szükséges adatok nem is állottak rendelkezésre és ez okból nem is találunk ezekre utalást. Azt beszélik, hogy *Eppler Sándor* főtitkár magánszorgalomból gyűjti az adatokat, de ezek nem állanak a nagy nyilvánosság rendelkezésére.

Másképen van ez Berlinben és Bécsben, mely utóbbi hitközség most hozta nyilvánosságra az 1930. évre szóló népmozgalmi adatokat. Ezen közlés époly érdekes, mint tanulságos és ránk nézve annál fontosabb, mert a bécsi viszonyok nagyban hasonlítanak a miénkhez. A bécsi kimutatás legérdekesebb és legfontosabb összehasonlító adatai a következők:

	1920	1929	1930
1. Halálesetek	2886	2709	2597
2. Születések	2744	1344	1214
3. Házasságok	2955	1246	1244
4. Kitérések	1271	893	742
5. Betérések ill. visszatérések	376	305	286

ad 1. Az 1930. évben elhalálozottak közt 576-an 70 és 80 év között, 403-an 65 és 70, 305-en 60 és 65, 197-en pedig 80 és 90 év között haltak meg, ezek között 79 férfi és 118 nő. 23-an az elhunytak közül 90 évnél magasabb kort értek meg, ezek között egy férfi volt és 22 nő. Végül 2 esetben még a 100 évet is

felülmúlták az elhunytak, s mindketten nők voltak.

ad 3. A kimutatás megjegyzi, hogy az 1244 házasságkötés közül csak 324 esetben működött közre a rabbiság. Ez nem eléggé világos és nem magyarázza meg kellőként a tényállást. A következő mellékmondat, mely szerint a 324 rabbisági esketés közül 117 esetben a párok már 6 — 10 év óta házasságban élnek, még szomorúbb fényt vet a bécsi viszonyokra.

ad 4. A 742 kitérésí esetben 369 férfi és 373 nőszemély közül 449 esetben házasságonkívüli állapotban voltak. A kitérők kora főként 30 évesekre esik.

ad 5. Az 1930. évben a betérők száma 286 volt, ezek közül 127-en visszatérők, akik már azelőtt is a zsidó vallásuakhoz tartoztak. Nemre így oszlanak meg a betérők: 94 férfi, 192 nőszemély.

Ez az érdekes statisztika nagyon fontos ráknézve, mert ez visszatükrözi a nagyvárosban és tömegekben élő zsidóság életét és halálát, kitérését és betérését és ebből sok minden konzekvenciát lehet levonni. Meggyőződésem, hogy ha a mi hitközségünk pontosan közzétenné a mi adatainkat, körülbelül hasonló eredményt tüntetne fel.

A budai elnök Ujvári Péterről.

A budai hitközség közgyűlésén tartalmas és mélyen szántó beszédet mondott *Krieshaber Adolf* elnök, aki — mint a beszédből is kiviláglik — nagy elődje, a Goethe kutató *Baracs Károly* nemes és emelkedett szellemében vezeti a hitközséget. Az elnök beszédéből itt azt a részt közöljük, amelyben megragadó módon parentálta el *Ujvári Pétert*, a nemrég elhunyt kiváló író.

„Fájdalommal kell megemlékeznünk egy Istenáldotta zsidó tró: Ujvári Péter sok szenvedés után történt elhalálózásáról. Ő oly különleges helyet foglalt el a magyar irodalomban, amely méltán sorakoztatja azon nagy férfiak közé, akik a magyar zsidóságot a nemzet szemében nagyra tették és a kívülállókát is a zsidóság ügyei iránt érdeklődővé tették.

Sajnos nekünk nincsenek, csak dicsérfő szavaink és fájdalmas megemlékezésünk felekezetünk azon férfiai iránt, akik úgy a felekezet, de egyuttal a haza irányában is nagy érdemeket szereztek működésükkel és így mi sem tehetünk egyebet, mint hogy kegyelettel zárjuk szívünkbe az érdemteljes férfiak emlékéit és őket mint a gyanánt állítjuk oda az utánunk következő fiatalágnak, hogy az ő példájukon okulva, iparkodjék minden téren megállani helyét és felekezetünknek tekintélyét gyarapítani.

Aldott legyen az elhunyt író emléke és fejezzük ki az elhunytnak emléke iránt közgyűlésünk jegyzőkönyvében kegyeletünket.”

A „Mendelssohn paragrafus” és a rasekol.

A küszöbön levő hitközségi választásokkal kapcsolatban elevenítjük fel az alábbi kis történetet, melynek hőse Mendelssohn Mózes volt, korának egyik legnagyobb filozofusa, akit „harmadik Mózesnek” is neveztek, mert a szellemi gettóból ő vezette ki a zsidóságot. Nos hát, ennek a Mendelssohn-nak nem volt szavazati joga a berlini hitközségben, és pedig azért nem, mert nem fizetett adót. (Ugy látszik, a filozófiából már akkor sem telt adófizetésre.) A szegény filozofust fejedelmek tüntették ki barátságukkal, többek között Nagy Frigyes is s messzi országokból özönlöttek hozzá a bölcsességre szomjazók, úgy, hogy végül a berlini hitközség vezetőit is furdalni kezdte a lelkiismeret. (Ej, ej, mégis csak kellene tenni valamit ezért a Mendelssohnért!) Nosza, összeült az előljáróság és úgy határozott, hogy felmenti Mendelssohnt az adófizetés alól. Ez a felmentés azonban nem sokat segített. A következő választásnál megint csak nem lehetett adni neki szavazati jogot, mert a szabály szabály s aki bármilyen okból nem fizet adót, az nem szavazhat és punktum! Mendelssohn megint nem vehetett aktív részt a hitközségi életben, ami persze nem volt akadálya annak, hogy legközelebb, amikor Königsbergben meglátogatta Immanuel Kantot, fejedelemhez méltó pompával ne fogadják a kis pupos bölcsöt. A fejedelmi fogadtatás híre bejárta egész Európát és eljutott a berlini hitközségbe is. Megint összeült a kupaktanács és az egyik előljáró a következő, nem éppen barátságos módon interpellálta meg a hitközség elnökét. (Ki is volt csak, a nevére bizony nem emlékszünk):

— Nem szégyelli magát elnök úr, ön rasekol akar lenni egy olyan hitközségben, ahol Mendelssohn Mózesnek nincs szavazati joga? Indítványozom, hogy a hitközség alapszabályai közé vegyenek fel egy külön paragrafust, mely Mendelssohn számára biztosítja a szavazati jogot.

Az indítványt egyhangulag elfogadták s így született meg a „Mendelssohn paragrafus”. Eddig a történet. Kommentárul hozzá csak annyit, hogy nekünk nincsen ugyan Mendelssohnunk, de nálunk is akad néhány kiváló, értékes elme, akiknek aktív részvétele a hitközségi életben nagy nyereséget jelentene. Persze előbb egy külön paragrafussal sürgősen szavazati joghoz kellene juttatni őket . . .

Miként ünneplik Tel-Avivban a Karácsonyt!

Tel-Aviv város negyvenezer lakósa közül mindössze husz nem zsidó. Ezek közül öt embernek még választójoga is van, mert bár tiszta zsidó város *Tel-Aviv*, nem kötik itt a választójogot sem fajhoz, sem felekezethez, hanem kizárólag ahhoz, hogy a polgár husz éven felüli legyen és legalább másfél évig egyhuzamban lakjon a városban.

Tel-Aviv karácsonyán azonban nem a monumentális *chanuka*-ünnepségek hatották meg a külföldieket, hanem az a végtelen humanitás és tapintat, amellyel a város 40 ezer főnyi zsidó lakossága meleg *karácsony-ünnepet* rendezett *husz tel-avivi keresztény* kedvéért. A város keresztényei közül egy négytagu angol család a lakásában ünnepelte a karácsonyt. Az angol gyermekek héber iskolába járnak, másnyelvű iskola ugyanis nincs a városban, s így a *karácsonyfa alatt héber dalokat* énekeltek, sőt a megható ünnepség a *Hatikvah-nak*, a zsidó nemzeti himnusz-nak eléneklésével ért véget.

Tel-Aviv többi keresztény lakójának többsége angol katoná. Ezek számára régi angol szokáshoz híven, a polgármester karácsony másodnapjának estjén táncmulatságot rendezett. A város elrendelte, hogy ezen a mulatságon az önkéntes tűzoltóság zenekara muzsikáljon. A *tel-avivi* tűzoltóság azonban független testület és büszkén visszautasította a polgármesteri parancsot. A tűzoltók vezetője azonban, nehogy az ünneplő angol katonák muzsika nélkül maradjanak, a következő beszédet intézte a tűzoltó-zenekar tagjaihoz. — Kedves Barátaim, igazatok van, ha visszautasítjátok a polgármesteri parancsot, de gondolkodjatok meg, hogy vonakodástokkal megakadályozzátok, hogy polgártársaitok legszentebb ünnepüket méltó módon megünnepel-hessék.

A parancsnok szavainak hatása alatt a *tel-avivi* tűzoltók zenekarának muzsikájára mulattak karácsony ünnepén a zsidó város angol katonái. Ime így értelmezi a zsidóság, — ahol módja van rá — a *lelkiismereti szabadságot* és annak respektálását.

NEIGER J. rituális konyhája világmárka

ALAPITVA 1887.

A súlyos gazdasági helyzetre való tekintettel árainkat rendkívüli módon leszállítottuk Palesztinai kóser borok állandóan raktáron.
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 4.

Szabolcsi és a rádió

Levél a rádió igazgatójához.

Abból az alkalomból, hogy Szabolcsi Lajos szövetségbe akarja tömöríteni a zsidó rádióelőfizetőket, nem utolsó sorban azért, hogy a Studio műsorába az ő verseit is beiktassák.

*Csak ezt ne kedves Szöts igazgató úr,
— az ízlés szent nevében kérjük Önt —
ne szabadítsa rá a világűrre
ezt a Szabolcsi féle versözönt!*

*E versekben csak üres álpáthos kong
s mentesek minden hévtől és varázstól.
Mi már elbirjuk. De Bécs, Berlin, Páris . . .
— Isten őrizzen ekkora blamázsztól!*

*Isten ments, hogy a hitsorsosok hallják
az „egy kérvényt s a hét mellékletet”,
a „szól a kakast”, „Jiszgadalt” s a többi
dilettáns elmeszüleményeket.*

*E versekben ártatlan a zsidóság.
Mért bünhődjön hát, ha nem bűnözött?
Mért lássa azt a szörnyű ürt, mely tátong
e versek és a — költészet között?*

*Elég csapást mért rá úgyis a végzet,
sötét, szomoru századokon át
nyögte igáját zsarnok Fáraóknak,
vad pogromokat, bösz Torquemadát.*

*Minek életét hát e füzfaversek
uj csapásával keseríteni?
Minek, minnek e kakofóniával
a dobhártyáját megrepeszteni?*

*Mi megszoktuk. Vasból van idegünk.
Már nem is bosszankodunk emiatt.
De sorompót e verseknek, ha szűk lett
számukra ama híres hetilap!*

*Igazgató úr! E Szabolcsiádák
rossz giccsek — ezen nem lehet vita —
Zsidó érdek hát, ha Ön velük szemben
könyörtelenül antiszemita.*

Egy költő, kinak nincsenek rádiójáldalmi.

Olvasom, . . . nem olvasom . . .

Olvasom

Érdekes új nevek szerepelnek a felekezeti életben. Fejértemplomi *Deutsch Izidor* ezredes, *Fleissig Sándor* bank alelnök, *Dr. Fodor Oszkár* egészségügyi főtanácsos, *Dr. Fabricky Andor* gyáros, *Friedländer Emil* bankigazgató, *Dr. Friedrich Tivadar* főszerkesztő, *Dr. Gallia Béla* kuriai bíró, *Dr. Glücksthal Andor* ügyvéd, *Kálmán Henrik* vezérigazgató, *Kaszab Elemér* gyáros, *Kohlbach Simon* alezredes, *Dr. Körmöczy Emil* a mentők főorv. igazgatója, *Lőw Tibor dr.* táblai tanácselnök, *Lunczer Pál* igazgató, *Mahler Ede dr.* egyet. tanár, *Malonyai Béla dr.* kir. törvényszéki bíró, *Porgesz József* bankár, *Roóz Rezső* főszerkesztő, *Salusinszky Gyula dr.* ügyvéd, *Sonnenfeld Lajos* vezérigazgató, *Tyrnauer Samu* vezérigazgató, *Vázsonyi János dr.* ügyvéd, *dr. Wilhelm Károly* ügyvéd, stb.

Nem olvasom

Dr. Richtmann Mózesnek a Szombat második számában megjelent *dr. Schächter Miksa* egyetemi tanárról szóló megemlékezésében, hogy 27 évvel ezelőtt

a Pesti Izr. Hitközség alkotmányozó ülésén mily odaadással szállt síkra a bekebelezések ellen. Érvelését olyan súlyosnak tartották, hogy felvonultak ellene nagy felszólalásokkal *Weisz Berthold*, *Weisz Manfréd* fivére továbbá *Weimann Fülöp*, a későbbi elnök, *Mezei Mór*, az országos irodának későbbi elnöke, *Tencer Pál*, az ismert közéleti férfit, az akkori idők *Ehrlich Gusztávja*, *Feleki Béla* a demokráta vezér, későbbi előljáró.

Olvasom

A napokban zajlott le Bécsben a Concordia bálja. Ez a Concordia a bécsi írók és újságírók klubja, olyasféle, mint nálunk az Otthon kör, évről-évre megtartott báljain pedig találkoztat ad egymásnak Bécs szellemi, születési és hivatali arisztokráciája. A bálnak a jelenlevők illusztris személyén kívül van egy külön nevezetessége: a „Damenspende”, amely nem egyszerű táncrend, de pompásan kiállított almanach, amelynek lapjait remekül illusztrált, szellemes versek töltik meg. E versek szerzője a magyar származású *Julius Bauer*, aki valósággal nagymestere a szikrázóan szellemes és humoros verseknek s Bécsben épp olyan népszerűsége tett szert, mint nálunk a hírlapírói jubileumokon tartott szellemes felköszöntőkkel *Hulász Lajos dr.*, *Faragó Jenő* és *Molnár Jenő dr.*

A „Damenspende” aktuális rigmusai közül kiragadunk egyet, amely tartalmánál fogva bizonyára érdekelni fogja a

Szombat olvasóit.

Einstein, Freud, Steinach.

*Drei Männer bilden das Staunen der Welt
Der erste stürmte das Himmelszelt,
Der zweite der Seele Tiefen durchforscht,
Der dritte den alternen Leib entmorscht.
Und alle sind schon bei Lebenszeit
Totsicher ihrer Unsterblichkeit.
Was aber brüllt der alte Chor?
Die Juden drängen sich überall vor!*

Nem olvasom

1904 június 12.-én a Pesi Izr. Hitközség közgyűlése az alapszabályok módosítását kezdte tárgyalni. Három óráig tárgyaltak, de nem bírtak az összes pontokon átmenni. Egy hétre rá június 19.-én folytatták a tárgyalást. Olyan fontosnak tartották ugyanis a hitközség alkotmányát, hogy pontról - pontra tárgyalták a tervezetet.

Nem olvasom

A mai hitközségi politikusok nem hivatkoztak néhai Feleki Béla kijelentésére amelyet a hitközségi szavazati jog tekintetében tett. A kijelentés elhangzott a most módosított alapszabályt megállapító alkotmányozó gyűlésen 27 évvel ezelőtt. Azt mondta: „Országos politikában ő a demokratikus választójog híve, de felekezeti életben konzervatív és nem híve az általános választójognak.

Nem olvasom

A hitközség rendkívüli közgyűlésének egyik érdekessége az a negatívum volt, hogy a közgyűlésen egyetlen szó nem esett a nők választójogáról. Ezen a legszenvédélyesebb reformerek sem ütközhetnek meg, hiszen a női választójoggal szemben éppen a leginkább érdekelt felek, a nők viseltek a legnagyobb közönnyel. A jogok soha, sehol és senkinek nem pottyantak az ölébe, mint az érett gyümölcs, azokat mindig éles és elkese-redett harcokkal lehetett csak kivívni.

(lásd: Pankhurst asszony, suffragettek stb.) A pesti izr. hitközség nőtagjainak még az angol nőmozgalomban bevált kissé drasztikus harci eszközöket sem kellett volna igénybe venniük. Az esernyőnyél és a tiz köröm helyett nálunk megtette volna a — szép szó is. Mert ha csak a hölgyek közül néhányan — mondjuk Hajdu Marcellné, Stern Samuné, Baracs Marcellné, Bródy Ernőné, Fábíán Béláné, Kovács Hermanné, Eichbaum Mórné — szép szerével ráveszik a férjeiket, hogy a közgyűlésen foglaljanak állást a női választójog mellett, akkor az a választójog már meg is volna s ezért a dicséretreméltó demokratikus vívmányért bátran viselhetnék az urak még a papucsosság odiumát is.

Olvasom

az annalesekben és a kimarandók közül azoknak, akiknek ez fáj, megnyugtatóul közlöm, hogy Pollák Illés sohasem volt tagja a képviselőtestületnek. De ami még ennél is kirivóbb, a rabbi - szeminárium világhírű rektora, néhai dr. Bacher Vilmos szintén nem volt tagja a képviselő testületnek. 500 év múltán ki tudná megmondani: lesz-e Pesten izraelita hitközség. A kerepesi és a rákosi temető helyén okvetlenül gyárváros épül, de egészen bizonyos, hogy a Bacher-név fényesen fog ragyogni a zsidó tudomány egén. Az annalesekben azt is megállapítottam, hogy Goldzieher Ignác és Bánóczi József, valamikor tagjai voltak a testületnek, de kihagyták őket, mert az akkori Krakauer Samu, mint kerületi törzsfőnök nem tartotta érdekesnek, hogy felvegye őket a listába, mert a „*Krakauer Samuk*”

sohasem ismerték és sohasem értékelték a *Goldzicher Ignáccokat*.

Nem olvasom

Anitta Müller, a Pro Palesztina női világszövetségének vezetője a napokban előadást tartott Budapesten. Most nem akarunk részletesen foglalkozni ezzel az előadással, de meghalgattuk s közben eszünkbe jutott valami. Az jutott eszünkbe, hogy hiába olyan szellemes, nagykulturáju, lebilincselő előadó ez az Anitta Müller. Hiába teremtett számos szociális intézményt Európában és Palesztinában. Hiába játszik olyan fontos szerepet a zsidó életben. Berlinben, Bécsben Párisban és Londonban ez számít, Budapesten azonban „bliktri”. Tudás, alkotó munka, érdem, eredmény még arra sem jogosítanak fel itt Anitta Müllert, hogy akár egy jelentéktelen voks erejéig befolyást gyakorolhasson a hitközségi élet fejlődésére. Nem ám, mert nem volna szavazati joga. Nem adnák meg neki azok az urak, akik különben törhetetlen hívei az általános, titkos, nőkre is kiterjedő választójognak. *De csak a hitközségi berkeken kívül . . .*

Olvasom

Amikor arról volt szó, hogy szükséges-e a Pesti Izr. Hitközségi tagsághoz a külön bekebelezés, akkor a következő vélemény hangzott el: „*Igenis féltjük a hitközséget a kaftánosoktól, a megbizhatatlanoktól, a galiciaiaktól*. Mindenki tudja, hogy Pesten 1890-től 1900-ig 40 ezer galíciai zsidó telepedett le”. Ez nem egy antiszemita publicista megállapítás. Mert ez egy akkori felekezeti lap álláspontja volt. *Olvasható az Egyenlőség* 1904 június 12-iki számában.

Oskar Wilde mondja:

„*A tea remekmű, melynek legnemesebb tulajdonságait csak művészek tudják érvényre juttatni. Amint vannak jó és rossz képek, úgy van jó és rossz, de többnyire rossz tea*”

Mennyire igaza van Wildenek, pedig nem is kellene rossz teának léteznie. A

Meinl speciálüzletében

vett teakeverék, — a cég jólbevált főzőutasítása szerint elkészítve — minden bizonnyal csak jó lehet.

Meinl Gyula

Nem olvasom

Mezőffy Vilmos egyébként érdekes beszédét egy rossz vers idézésével lecsökkentette. Nagyon fölösleges volt és inzultus a közönséggel szemben.

Nem olvasom

Fábián Béla egyik legutóbbi beszédében elmondotta, hogy Kanaánban éhínség sanyargatta a zsidókat, akik végszükségben már vissza akartak térni Egyiptomba, azonban az asszonyok lelkes kitartása megakadályozta a gyáva megfutamodást. Fenti idézet olyan midras-szerűen hangzott, azonban a jelenlévő szakértők nem tudtak rá emlékezni, hol és melyik helyen fordul elő a nőkre vonatkozó, ezen érdekes történet. Megkérdeztük *Fábián Bélát*, hogy honnan merítette ezt az idézetet. Ő *Dusinszky* rabbira

hivatkozott. Dusinszky rabbi nagy tudásu ember, kinek szavaira joggal lehet hivatkozni. Fábián Bélának igaza van és midőn megnevezi a forrást, nincsen szükségé magát jobban igazolni. Azonban Dusinszky rabbi urtól elvárjuk, hogy ő nevezze meg pontosan a helyet, hol fordul elő ez a história Kanaán országgal kapcsolatban? Mert nagyon eldugott hely lehet az, amiről mi még csak nem is hallottunk. Ez annál fontosabb, mert most nagyon sok hamis „*talmudi gyöngyszem*” forog közkezen és az „Egyenlőség” hasábjain.

Nem olvasom

Az „Egyenlőség” egyik legutóbbi cikkében felsorolta a breslaui seminarium jelenlegi magyar növendékeit. És csodácsodája nem olvasom köztük Patai György nevét, holott

Patai György Rafael épen most adott ki egy héber munkát, melyet a kritika nemcsak Breslauban, a mesterei körében, hanem Budapesten is nagy elismeréssel fogadott. Hogy miért maradt ki? Nem lesz nehéz megmagyarázni. Patai György, Patai Józsefnek a „Mult és Jövő” főszerkesztőjének a fia. Az Egyenlőség pedig nem rég szállt síkra Donáth bácsinak a magyarázata mellett, hogy a „póked avon óvausz al bönim . . .” nem azt jelenti, hogy „bosszút áll az apák vétkéért gyermekein . . .” hanem azt, hogy „tekintetbe veszi . . .” Nos hát az „Egyenlőség” csakugyan tekintetbe vette.

HIREK

A budai közgyűlés

A budai izr. hitközség 1931. évi február hó 12.-én tartotta tavaszi közgyűlést, melyen a mult évi zárószámadásokat tárgyalta.

Elnöklő: dr. Kriszhaber Adolf jelenésében megemlékezett arról, hogy a eszékesfőváros főpolgármesterévé újra dr. Ripka Ferenc, ez a kiválóan liberális érzelmű és a polgárság érdekei iránt nagy érzékkel bíró férfiú választott meg, akinek programjából kitűnik, hogy az eddiginél nagyobb mértékben fog minden egyes polgár javára pártatlanul dolgozni.

Ezekután rámutatott arra, hogy ujabban a kitérések ismét feltűnő számban jelentkeznek felekezetünkben, mi egyrészt a hanyatló gazdasági viszonyokra, másrészt a meglazult erkölcsökre enged

következtetni. A mi felekezetünk — ugymond — nem ismeri a bosszuállást, mert meggyőződésünk az, hogy az áruló saját lelkiismeretében fogja előbb-utóbb tapasztalni lealacsonyító lépésének következményeit. Azt azonban kötelességünk megakadályozni, hogy a kitérők, akkor, midőn esetleg anyagi vagy erkölcsi érdekeiknek biztosításáról van szó, ezeknek elérése céljából elhallgathassák azt, hogy már nem tagjai felekezetünknek. Ezért tartjuk szükségesnek, hogy felekezeti lapunkban közzétett statisztikánkban a kitérők nevei is közöltessenek, nehogy hitfeleink alkalmilag megtévesztessenek és esetleg egy szükölködő hittestvérünk ápolása helyett, ennek mellőzésével a mutatózó anyagi előnyt olyan egyének számára engedjük át, akik felekezetünkkel

szemben tapintatlan módon jártak el. Újól fog felhívja a hittestvérek figyelmét a mutatkozó nagy nyomorra és kéri őket, hogy testvéreinket *vigasztalják, erősítsék, nyugtassák meg* és tartsák meg bennök az önfentartási ösztönt, az idők javulásában való reménykedést és bizalmat, de egyuttal tőlük telhetőleg tegyenek meg mindent, hogy *nélkülöző testvéreink helyzetét javítsák.*

Ezekután áttért a közgyűlés a napirendre, melynek keretében a mult évi zárószámadást beható vita után egyhangulag elfogadta és az előljáróságok a

számadási felmentvényt megadta.

Végül a közgyűlés köszönetet szavazott *Bartos Armin* pénzügyi előljáró és *Róna Miklós* adóügyi előljáróknak, valamint a hitközség irodai személyzetének és ennek élén *Diósi Jenő* főjegyzőnek, akiknek fáradhatatlan buzgósága és tevékenysége lehetővé tette, hogy a zárószámadás oly megnyugtató eredménnyel végződött.

Napirenden volt még az alapszabályok némely rendelkezésének módosítása, melyre vonatkozó vita a jövőheti folytatásgosan tartandó közgyűlésre halasztott.

Kayserling Majerné halálára. A nagy nevű matróna, kit az elmúlt héten adtunk vissza az anyaföldnek kilencvenkét esztendőskorában, minden viszonylatban nagyasszony volt. *Philippson Lajosnak*, a haladó német zsidóság mult századbeli vezetőjének leánya, *Kayserling Majernek*, a pesti zsidóság hajdani nagy és tudós papjának hitvese, Neumann Edének, a pesti Rabbiképző Intézet első avatott rabbijának anyósa volt. Apja, férje, veje kiváló nagyságok és ő méltán illett ebbe az előkelő familiáris környezetbe. Halálát előkelő és kiterjedt rokonság gyászolta meg, közöttük két gyermeke: *Kayserling Jolán* a híres festőnő és *dr. Führer Simonné*, az ujjesti hitközség volt elnökének özvegye. Legszebb gyászszavak a *Kayserling centenárium* alkalmából hangzottak el: „A gondviselésnek különös kegyelme volt, hogy megértő hitvest rendelt melléje, aki négy évtizeden keresztül hűséggel és megértéssel vette őt körül. *Philippson Lajos* leánya bensőséges, harmonikus otthont teremtett.” Legyen áldott az emlékezete. —n.—s.

Doktorrá avatás. *Riegler Tibort*, *dr. Riegler Bernát* az ismert fővárosi ügyvéd és közeleti férfit méltán nagy reményekkel jogosító fiát f. hó 7-én, szombaton d. u. fél 1 órakor avatták a jogtudományok doktorává a Pázmán Péter Tudomány Egyetemen. *Dr. Riegler Tibor* a Miefhoe agilis, céltudatos és tehetséges

elnöke, akinek avatási ünnepélyén számos előkelőség jelent meg és az üdvözlő táviratok sorában *Stern Samu* udv. tan. hitk. elnök, *dr. Buday-Goldberger Leó*, valamint a zsidó és nemzsidó társadalmi élet számos előkelősége szerepelt rendkívül meleg gratulációkkal. Itt említjük meg, hogy *dr. Riegler Tibor* avatásán teljes számban résztvettek a cionista zsidó ifjusági szervezetek, valamint természetesen a Miefhoe is, mely ezüstplakettet nyújtott át népszerű elnökének.

Helyreigazítás. (Levél a szerkesztőhöz.) Igen tisztelt Szerkesztő Ur! Mult heti „Egy létesítendő pesti jesiva kérdéséhez” című cikkemből egy helyütt egy szó sajnálatomra kimaradt, aminek hiánya félreértésre adhat okot. Ebben a mondatban: „Hanem a növendéknek a tantárgyak sokféleségénél fogva nincs alkalmja s módja a meghatározott időn belül a szűksége, mindenesetre a legkonzervatívabb igényeket is kielégítő alaposagra szert tenni a talmudi ismeretekben stb.” — e szó: *növendéknek* mellől kiesett e szó: *többnyire*, ami azt akarja jelenteni, hogy a Rabbiképzőből is elég szép számmal kerültek ki olyan rabbik, kik a talmudi ismereteikkel díszére, becsületére váltak volna akármely konzervatív gyülekezetnek. Kérve t. Szerkesztő Urat, hogy helyreigazításomnak b. lapjában helyt adni kezgeskedjék, maradtam kiváló tisztelettel, kész híve: *dr. Rubinstein Mátvás* főrabbi.

Levél a szerkesztőhöz

Kedves Barátom, külföldi utamról vizs-
szatérve nagybecsű lapod legutolsó szá-
mában cikket irtál, amely dr. Grauer
Vilmos hitközségi előljáró barátom és
helyetteseinek hitközségi tevékenységével
foglalkozott. Azt irtad t. i. a helyettesek-
ről, hogy azok nem dolgoztak volna.
Amint köztudomásu, dr. Grauer Vilmos
egyik helyettese én vagyok. Ha a feleke-
zeti életben kifejtett munkámnak igazolá-
sára tanura volna szükségem: én dr.
Kenéz-Kurländer Edére, a Szombat szer-
kesztőjére hivatkozom, aki tudta, tudja,
aki látta és látja azt a munkát, amelyet
én fontos órhelyeken hosszú évek óta
teljesítettem. Méltóztassál elhinni azt is,
hogy nem mindig voltam én az oka an-
nak, hogy végzett munkám nem volt han-
gos, vagy nem volt eredményes. Azonban
mindig és minden körülmények között
azon leszek, hogy a felekezetünknek és
hitközségünknek hasznos tagja legyek.
Soraim közlését kérve, maradok szívélyes
üdvözléssel: dr. Sebeök Dezső
Budapest, 1931, február 12.-én.

Az első amerikai zsidó hitközség
jubileuma. Most ünnepli az amerikai
zsidóság 275-ik évfordulóját annak, hogy
az Észak Amerikába vándorolt zsidók
az első hitközséget megalapították. Ez a
hitközség 1655-ben Bostonban alakult
meg, persze egyes zsidó családok már
jóval előbb letelepedtek itt, hiszen köz-
tudomásu, hogy már Columbus Kristóf
is vitt magával felfedező útján két zsidót.
Ebből a néhány tagból álló bostoni hit-

községből fejlődött ki az Egyesült Álla-
mok négy milliós főnyi zsidósága, mely
a közélet minden területén jelentős
reputet játszik.

Kultürest Budán. Február 8-
án a budai izraelita hitközség
kultur szakosztálya nagysikerű
kultürestélyt rendezett. Az elő-
adó dr. *Friedmann Dénes* ujpes-
ti főrabbi volt, ki „Kulturák ta-
lálkozása” címen adott elő. Ezt
követőleg zene- és szavalati szá-
mok voltak. Az előadást *Kertész
Manó* dr. tanár vezette be.

A VIII. - IX. ker. Izr. Nőegylet kul-
turdélutánja. Febr. 8.-án, vasárnap dél-
után tartotta a VIII. - IX. ker. Izr. Nő-
egylet népkonyhája javára kulturdélután-
ját a Fakereskedelmi Csarnok helyisége-
iben. A kulturdélutánon megjelent az
előkelő zsidó társadalom színe-java. Az
igen nagyszámu közönség melegen ünne-
pelte a nívós műsor szereplőit, kik telje-
sen önzetlenül és díjtalanul áldoztak leg-
jobb tudásukkal a jótékonyág oltárán.
A fényesen sikerült kultürest rendezésé-
ért *Vas Lajos* körzeti elnököt, dr. *Zahler
Emilné* társelnököt és *Schneider Dávid-
né* vigalmi elnököt illeti az elismerés.

Rosenberg Sándorné diákkonyhája.
F. hó 13.-án ünnepélyes keretek között
nyílt meg az új Menza, melyet a Rabbi-
képző és Tanítóképző létesített a József-
körut 27 sz. alatti Freund-féle alapítványi
házban. A megnyitó beszédet *Székely*

30 év óta fennálló üzletemet

Kertész ucca 43 sz. alól VI., Király ucca 58
szám alá helyeztem át. — — **Telefon: Aut. 240—85**

SEIDNER LIPÓT

Posztó, divatszövet és szabókellékek áruháza.
Billiárd, j á t é k a s z t a l és íróasztal posztók.
E b é d l ő a s z t a l, padló és dekoráció filcek.

Ferenc elnök mondotta, majd dr. Hevesi Simon vezető főrabbi meleg szavakkal emlékezett meg *Rosenberg Sándornéről*, aki vállalta az új népkonyha vezetését.

Az új népkonyhában 310 fiatalember számára főznek, hol oly példás rend és tisztaság uralkodik, hogy ez messze magasan fölötte áll mind annak, amit általában népkonyhának neveznek. *Rosenberg Sándorné* már a múltban is bebizonyította, hogy mindazon kvalitásokkal rendelkezik, melyek egy népkonyha elnöknőjétől megkívántatnak és nem fér hozzá kétség, hogy új működési területén is teljes mértékben fogja kifejteni régi kiváló képességeit, áldásos munkáját.

A wieni Védőnök új elnöknője báró Rótschild Alfonzné lett. Ez az esemény annál is nagyobb feltűnést keltett, hiszen, mint ösmeretes, a bécsi Rotschildok nagyon zárkózott társasági életet élnek, a zsidó társadalmi életben pedig egyáltalán nem vettek részt. Az új elnöknő személye mindenkit nagy meglepéssel töltött el és a bécsi zsidóság renesancejének egyik jelét látják benne. *Báró Rotschild Adolfné* különben született *Montefiore-leány*, a nagytekintélyű londoni ágnak sarja.

Engel Julia utóda

ANDORF JÓZSEFNÉ

kozyúk gyári lerakata

BUDAPEST,

VII., ERZSÉBET-KÖRUT 5. SZ.

Saját gyártmányú kezyúk, öz- és szarvasbőr-különlegességek, fűzők, gyógyhaskötők mérték után, melltartók, harisnyák. Vidéki rendeléseket postán szállít.

TISZTITÁST ÉS JAVÍTÁST
ELVÁLLAL.

Décsi mozi, VI., Teréz körut 28.

Tel.: A. 259—52.

Palace mozi, VII., Erzsébet körut 8.

Tel.: J. 365—23.

Ufa, VI., Teréz körut 60.

Tel.: Aut. 197—68.

Forum, IV., Kossuth Lajos ucca 18.

Tel.: Aut. 895—43.

Kamara mozi, VII., Dohány ucca 42—44

Tel.: J. 440—27.

Corvin, VIII., József körut és Üllői ut
sarak. Tel.: 398—88.

Szerkesztésért és kiadásért

Dr. Kenéz-Kurländer Ede felel

A PESTI CHEVRA KADISA

Izr. Szentegylet február hó 16 - án, hétfőn délután
5 órakor a dohány-uccai templomban Jom-kippur kot
Istentisztelettel kapcsolatosan

ALAPÍTÁSI ÜNNEPÉLYT

tartott

a Pesti Chevra Kadisa előljárósága